

Няма да пиша книги, научен съм да мълча...

На 30 август генерал лейтенант Владо Тодоров щеше да навърши 90 години

Димитрина Гергова, в. „Русия днес-Россия сегодня“

Тази дата си спомнят близките му и приятелите, но и хората, които години наред са работили под негово ръководство за благото на България. За юбилейната си 20-годишнината (2015-а) Асоциацията на разузнавачите от запаса (АРЗ) издаде диск, който посвети на генерал Тодоров – учредител, първи председател, а по-късно – почетен председател на организацията до края на дните си, както и на всички починали колеги. Знак на уважение и благодарност към човека, подчинил живота си на професията – разузнавач, останал в спомените и в най-новата история на страната със стореното през всичките над 42 години служба в МВР в името на родината.

Жалко, той не написа мемоари. Не защото нямаше какво да каже или не знаеше как да го каже. „Няма да пиша книги, научен съм да мълча...“ – така отговаря в някои от интервютата пред българските медии генерал Тодоров. И все пак не мълча – откликваше на всяка журналистическа покана, говореше в организирани от АРЗ форуми и пресконференции, използваше и най-малката възможност да защити честта на колегията. „Бившите разузнавачи не са „ченгета“, а суперпрофесионалисти... Ние нямаме основание да се срамуваме от нашата работа“ – такава е равносметката на генерал Тодоров през 1996 г. – първата годишнината на АРЗ.

Така се стекоха обстоятелствата, че бях на сбирката по повод учредяването на организацията. Това ли са „чудовищата“ – мислех си тогава – ограбили страната, виновни за всички беди на България, убийци на дисиденти, както ги представяха новородените медии и т. нар. демократи с български фасон?! В залата цареше въодушевление, искрена радост от срещата, сякаш тези хора усещаха, че заедно са сила, способна да отвърне достойно на гоненията, хулите, обидите, на калта, с която ги замеряха непрестанно. Трудно им беше в началото на преодолеят обета на мълчание и самоцензурата, бяха свикнали някак помежду си да споделят успехите, трудностите, а понякога и провалите. Като в семейство, което не изважда на показ живота си.

Но когато чашата на търпението преля, тези мъже и жени, цял живот вървели по острието на бръснача между живота и смъртта, събраха смелост да отвърнат, да застанат с лицата, имената и

биографиите си пред обществото (топ разузнавачи са в енциклопедията „Кой кой е?“) и да защитят каузата, за която са работили – добруването на България.

Тон даде генерал Владо Тодоров. Не като герой на деня, прекарал в затвора 10 месеца по „демократична“ присъда по делото „Георги Марков“, а като лидер, готов на всяка цена не само да възвърне самочувствието на гилдията, но и да накара обществото и властта да чуят думата ѝ: за това кой разгроми българското разузнаване, кой пожела и изпълни смъртната присъда на научно-техническото разузнаване, защо властите не поискаха да знаят информация за парите на приватизаторите, защо периодично се реанимират темите „убийството на папата“ и „Георги Марков“, защо не бива да се отварят досиетата, защо национална сигурност означава силно разузнаване...

На тези и други още куп въпроси даваха отговор в интервютата и изказванията си генерал Тодоров, а след него и мнозина негови колеги от АРЗ. Днес разузнавачите издават книги, АРЗ се ползва с авторитет в обществото и в професионалните среди, поддържа връзки с НРС, откликва на важни за страната въпроси и участва в изработката на нормативни актове, свързани с националната сигурност, по всякакъв начин се противопоставя на отварянето на досиетата и самото съществуване на Комисията по досиетата. „Искаме да поднесем обективна информация за разузнаването, за заслугите му в обезпечаване на сигурността на страната, за да опровергаем откровените клевети срещу нас. Поставили сме си задача и да напишем история на българското разузнаване отпреди 9 септември 1944 г. Освен това създаваме условия за общуване на колегите. Асоциацията не е политическа, а по-скоро обществена и социална организация, призвана да защитава правата на бившите разузнавачи, да им оказва всяческа помощ. И не на последно място имаме желание да сме в помощ на разузнаването и на контраразузнаването... Смятам, че никой здравомислещ ръководител не би се отказал от помощта на висококвалифицирани кадри“, така през 1995 г. генерал Тодоров определя задачите на АРЗ.

В различни негови интервюта през годините звучат горе-долу едни и същи теми: случаят „Георги Марков“, покушението на папата, разтурянето на НТР и „оня списък“, парите на разузнаването, отварянето на досиетата...

Съсипването на НТР е сред особено болните теми, като се има предвид ролята му в развитието на българската индустрия: електрониката, ДЗУ-Стара Загора, „Верила“, фармацевтиката, ВПК... Генерал Тодоров не се поколебава да посочи лично Димитър Луджев като виновник за краха на разузнаването. Само

благодарение на ръководството на разведката списъкът с фирми, имена и секретни данни не попада в чуждите служби. „След силна съпротива от наша страна, разговори на президентско ниво, успяхме да наложим мнението, че такава информация не бива да се дава, че то е просто аморално и да се иска“, казва Владо Тодоров. Така е съхранен архивът на НТР, а „НТР-овците – инженери, икономисти, електрончици, знаещи по 2-3 езика, кадърни млади кадри – сега повечето са бизнесмени и си намериха място в живота точно поради способностите си“. Димитър Луджев, по думите на генерал Тодоров, положил големи усилия да разкрие българските разузнавачи на прикритие и да ги предостави на съответните страни. В Лондон и Вашингтон той поискал от нашите резиденти имената на действащите разузнавачи, за да ги предаде на местните служби с аргумента, че вече не разузнаваме в тези страни и те трябва да знаят кои са били разузнавачите досега. Така бил съставен прословутият „оня списък“ и предоставен на Турция. „Въобще положиха се много усилия за разкриването на разузнавачи и агентура. Досега няма данни някой да е подведен под отговорност...“, казва генерал Владо Тодоров.

Той не можел да си обясни защо не се използват данни от разузнаването например за произхода на парите на участниците в приватизацията. Същото било и с корупцията: „Тя започва и свършва зад граница. Много сделки и комисионни се уговарят там и се вкарват в чужди банки. Никой, освен разузнаването не може да установи извършителите на подобни престъпления“. Според компетентните органи разузнаването не се занимавало с тази работа. „От една страна, вярвам, защото разузнаването е разбито. От друга – не мога да повярвам, че тези хора не събират данни за очевидни неща“, споделя съмненията си Владо Тодоров.

Оклеветяването на България в покушението срещу папата той определя като провокацията на века. А изборът на България е ясен: от една страна – чрез нас се целят в СССР. От друга – по това време България е икономически стабилна, без чешки или полски събития, с добре изградена структура в специалните органи. ВПК работи отлично и е сериозен конкурент на западните страни. СОМАТ тогава е най-мощната автомобилна групировка в Европа (не случайно е включена в историята с папата – превозвала убиеца). В резултат на тази провокация стокообменът с Италия и с някои други страни стига до нула, а България е обявена за държава, която подготвя терористи, пренася наркотици, извършва нелегална търговия с оръжие. „Така ни спряха...“, пояснява генерал Тодоров.

Особено активна е съпротивата на АРЗ под ръководството на генерала, когато става дума за отварянето на досиетата. В писма до всички висши държавници, с изказвания, конференции, интервюта АРЗ категорично се противопоставя на отварянето на досиетата и предупреждава за последиците. Никой не би се съгласил да стане агент без гаранция, че името му няма да се появи в публичното пространство. А без агентура няма как да бъдат разбити организираната престъпност, мафиотските групи и корупцията, техническите средства са мъртви, без участието на човека, алармират опитните професионалисти. Що се отнася до досиетата на политическия елит, тези хора вече са избрани в НС и дори да бъде доказана принадлежността им към ДС, те юридически не могат да бъдат заменени. Още повече, по думите на генерал Тодоров, досега няма нито един случай, който да доказва, че някой е шантажиран от спецорганите, които са работили с тях. „Политиците се рекетират с пари, а не с досиета“, убеден е генералът.

Не остава безразличен и към ставащо по света. Помолен да коментира избора на президента Елцин да издигне за и.д. президент Владимир Путин, през януари 2000 г. генерал Тодоров казва: „Години наред в бившия Съветски съюз бяха начело ръководители в напреднала възраст, болни, което е една от причините за разрухата на СССР. Това устройваше САЩ и западните страни, които в този смисъл бяха доволни и от ръководството на Руската федерация. Те подкрепяха всячески процесите на разпадане и бяха заинтересувани да има слабо ръководство на федерацията. И сега, когато на хоризонта се появи една личност на работоспособна възраст с определено положителни качества, която успя да вдигне настроението и самочувствието на руския народ, бързо да постигне висок рейтинг и най-вероятно да заеме президентския пост в Русия, Западът се стресна. Това до голяма степен заплашва интересите на САЩ и на Запада и затова те всячески ще се мъчат да попречат на Путин да стабилизира нещата в Руската федерация в политически, икономически и финансов план.

Всички публикации по медиите за работата му в бившата ГДР и екстрадирането му от ФРГ не са нищо друго, освен активно мероприятие с цел дискредитирането на Путин.“ Генерал Владо Тодоров вече не е между нас, но думите му отпреди 15 години са актуални и днес.

Генерал-лейтенант Владо Тодоров спази обещанието си и не написа книга. На 23 декември 2012 г. отнесе тайните, които знаеше в отвъдното. Там друг съди според заслугите. Но приживе

орден „Стара планина“– „За особени заслуги към България“, би прилягал много повече на генерала-епоха в българското разузнаване, отколкото на Джордж Сорос (1997), Джон Маккейн (2001), Джордж Робъртсън (2003), Збигнев Бжежински (2001), Колин Пауъл (2004) и пр. лица, удостоени с тази висша българска награда.

Използвани са интервюта на автора и на колеги от други медии

Визитка

О.з. генерал-лейтенант Владо Тодоров е роден на 30 август 1925 г. в с. Мокрен, Сливенско. Като ятак на партизанския отряд „Смърт на фашизма“ е осъден на 15 години затвор (1943 г.). Излиза от Сливенския затвор на 9 септември 1944 г. От 1947 е разузнавач в органите на ДС в Бургас, Варна, Толбухин и София. Във външното разузнаване работи от 1965 г., бил е на задгранична работа. От 1972 г. е зам.-началник на външното разузнаване, а от 1986 г. – началник на Първо главно управление. През 1989 г. се пенсионира. Носител е на много държавни отличия.